

Undersökning av betydande miljöpåverkan

Detaljplan för matsalsbyggnad på Karlberg

inom stadsdelen Huvudsta upprättad i april 2022

Avsikten med undersökning

När ett förslag till detaljplan upprättas ska planen genomgå en undersökning av betydande miljöpåverkan enligt miljöbalken. Syftet med undersökningen är att se om planens genomförande kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Omständigheter ska identifieras vilka talar för eller emot en betydande miljöpåverkan. Detta kan göras utifrån 5 § i miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Sammanfattningsvis ska kommunen ta ställning till om någon enskild omständighet – eller flera aspekter sammantaget – kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Relevanta miljöaspekter beskrivs nedan under rubrikerna:

- Platsen (platsens betydelse och sårbarhet, nuvarande markanvändning m.m.)
- Planen (karaktäristiska egenskaper, ger förutsättningar, fördelar resurser m.m.)
- Påverkan (storlek och fysisk omfattning, effekter, risker m.m.)

När omständigheter identifierats enligt ovan ska samråd ske med Länsstyrelsen. I förekommande fall sker även samråd med berörda kommuner, dock inte i detta fall eftersom aktuellt planområde inte bedöms påverka någon grannkommun.

Om Solna stad redan i identifieringen skulle ha kommit fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras, skulle inte samråd ha skett angående undersökningen. Då skulle i stället samråd ha skett kring hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (ett så kallat avgränsningssamråd).

Solna stad önskar nu samråda med Länsstyrelsen som ett led i undersökningen av betydande miljöpåverkan avseende detaljplan för matsalsbyggnad för Karlberg på Huvudsta 4:15.

Platsen

Planområdet och dess nuvarande markanvändning

Planområdets läge markerat med röd punkt.

Planområdet ligger inom området för Karlbergs slott och Militärhögskolan Karlberg. Planområdet ligger i den del av området som benämns Pampas, ett öppet landskapsrum i nord-sydlig riktning mellan Dianas kulle och slottsparken. Delar av marken inom planområdet är hårdgjord och har tidigare använts för uppställning av baracker som inrymt elevhem. Övrig del av marken utgörs av öppna gräsytor och gångvägar. Inom eller i angränsning till planområdet finns flera äldre träd. Planområdet är flackt och sluttar svagt mot fotbollsplanen i norr. Söder om planområdet sluttar det öppna landskapsrummet ner mot Karlbergskanalen. Planområdet uppgår till cirka 1 hektar och utgörs av del av fastigheten Huvudsta 4:15.

Ungefärligt planområde inom röd streckad linje.

Tidigare ställningstaganden

Aktuellt planförslag har föregåtts av ett arbete där Fortifikationsverket i samråd med stadsledningsförvaltningen på Solna stad tagit fram ett större förslag innehållandes ett tillskott av kadettbostäder, en ny matsalsbyggnad och ombyggnad av befintlig matsalsbyggnad till nya skol- och administrationslokaler. De nya kadettbostäderna föreslogs tillkomma dels genom på- och ombyggnad av befintliga byggnader, dels i en ny bostadsbyggnad. En principöverenskommelse med utgångspunkt i förslaget undertecknades 2020 och godkändes av Kommunstyrelsen 2020-21-21 § 185.

Fortifikationsverket har sedan dess inkommit med ändrade önskemål om aktuell detaljplans omfattning till att endast omfatta ny matsalsbyggnad.

Med den omfattningen på detaljplanen gav Byggnadsnämnden på Solna stad 2022-03-09 i uppdrag till förvaltningen att påbörja detaljplanarbetet.

Detaljplan och översiktsplan

Gällande Översiktsplan för Solna, Översiktsplan 2030 antogs i mars 2016. Området där Karlbergs militärhögskola ligger är i gällande översiktsplan utpekad som område för huvudsakligen större institutioner. Översiktsplanen anger vidare att Karlbergs slott med slottspark är kulturhistoriskt intressanta miljöer som ska bevaras. Det obrutna grönstråket vid vattnet längs Karlbergs slottspark och vidare längs Huvudsta strand nämns som ett av flera värdefulla grönstråk i Solna. Aktuellt planförslag bedöms förenligt med översiktsplanen under förutsättning att kulturmiljön och grönstråket hanteras på ett lämpligt sätt i detaljplanen.

Planområdet är inte detaljplanelagt sedan tidigare.

Riksintressen

Planområdet berörs av följande riksintresseanspråk,

- Totalförsvarets intresse - Försvarsmakten beslutade den 17 december 2018 att militärhögskolan Karlberg är ett område av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § första stycket miljöbalken. Planområdet ligger inom riksintresseanspråkets utbredning.
- Riksintresse för kulturmiljövården, Stockholms innerstad med Djurgården [AB 115]. Planområdet ligger i nära angränsning till riksintresset i väster och söder och kan därför påverka upplevelsen av riksintresset.
- Riksintresse för kulturmiljövården, Karlberg [AB 78]. Slottsanläggning och militär miljö präglad av stormaktstidens anläggning och funktionen som krigshögskola sedan 1792, världens äldsta i ursprungliga lokaler. Redovisat anspråk för riksintresset berör planområdets östra del.

Planen

Detaljplanen ska möjliggöra för en ny matsalsbyggnad till Militärhögskolan Karlberg. Matsalsbyggnaden föreslås utformas i två plan med restaurangkök, matsal och mäss på markplan. På det övre planet föreslås kontorslokaler. Byggnaden mäter ca 50 x 50 meter med ett fotavtryck på ca 2400 m². Höjden är ca 8 meter.

Varuleveranser till planerad restaurangverksamhet medför att transportväg och plats för inlastning behövs till byggnaden. Vidare behöver tillgänglighetsanpassad angöring för funktionshindrade lösas till byggnaden. Parkeringsbehovet samordnas med övrig verksamhet i området.

Utemiljön i syd och väst kopplar mot det öppna landskapsrummet med öppna ytor och gångvägar i anslutning till byggnaden. I öster bildas ett rum mellan ny matsalsbyggnad och den gamla mässbyggnaden. I norr ansluter matsalsbyggnaden mot närbelägna träd och slottsparken.

Förslag till ny matsalsbyggnad sedd från väster. (Tham & Videgård arkitekter)

Planen anger inte förutsättningar för några störande verksamheter eller särskilda åtgärder som kan tänkas inverka negativt på människors hälsa eller miljön. De miljöfrågor som har betydelse för planen bedöms kunna studeras och hanteras inom det ordinarie planarbetet.

Påverkan

Kulturmiljö

Aktuellt förslag ligger i gränzonen till både riksintresse Karlberg, statliga byggnadsminnet och inom den större lokala kulturmiljö som Karlbergs slottsområde och den gamla krigsakademin utgör. Planförslaget kan ha påverkan på både den lokala kulturmiljön i stort men även mer direkt påverkan på delar av riksintresset och det statliga byggnadsminnet, till exempel den gamla mässbyggnaden i direkt angränsning till planområdet och siktlinjer genom slottsmiljön och Pampas.

Med anledning av detta behöver en fördjupad kulturmiljöanalys och kulturhistorisk konsekvensutredning utföras. Kulturmiljöanalysen ska redogöra för platsens historia och vilken roll platsen har. Precisering av värdebärande karaktärsdrag i riksintresse Karlberg och det statliga byggnadsminnet ska redovisas. Konsekvensanalysen ska redovisa aktuellt förslags påverkan på kulturmiljön som del av riksintresset Karlberg, statliga byggnadsminnet och lokal kulturmiljö. Analysen ska innehålla fotomontage före/efter på känsliga platser. Vidare ska den innehålla konkreta rekommendationer på eventuella behov av anpassning gällande färg, form och material etc.

Planförslagets markutnyttjande och förening med andra projekt

Planerna för en ny matsalsbyggnad ska ses i sammanhanget med den större utvecklingen av Militärhögskolan Karlberg. Försvarsmakten befinner sig i en tillväxtfas. Karlberg ska utöka sin operativa kapacitet för att kunna ta emot 150 nya kadetter i förhållande till dagens 390 kadetter. Därmed behövs nya lokaler. Den större utvecklingen innehåller bland annat ombyggnation av nuvarande matsalsbyggnad till kontor och utbildningslokaler, nybyggnation av logistik- och vårdhall samt aktuellt planförslag med nybyggnation av matsalsbyggnad och mindre teknikbyggnad. Sammantaget kan det innebära större påverkan inom området än aktuellt förslag med matsalsbyggnad. Den större utvecklingen är däremot svår att ta hänsyn till då det finns osäkerheter i omfattning, placering och innehåll.

Buller och vibrationer

Planområdet är utsatt för trafikbuller från främst E4/E20 som går norr och väster om Karlberg i en båge. Planförslaget innehåller inga bostäder och därför bedöms buller inte vara aktuell att hantera i planarbetet. Förutsättningar finns för att skapa inomhusmiljöer med goda ljudförhållanden.

Risk med hänsyn till farligt gods

Transporter med farligt gods sker förbi planområdet längs E4/E20 som är transportled för farligt gods och verksamheten hanterar farliga ämnen i viss utsträckning. En riskanalys (Brandskyddslaget, 2020) har tagits fram på uppdrag av Fortifikationsverket i det arbete som föregått aktuellt planuppdrag. Riskanalysen konstaterar att

planområdet ligger på tillräckligt avstånd, 250 meter från E4/E20, för att farligt gods inte ska påverka risknivåerna inom planområdet. Hantering av farliga ämnen sker ej i direkt anslutning av planområdet enligt riskanalysen. Riskanalysen ska tydliggöras inför samråd avseende hantering av farliga ämnen inom Karlberg.

Risk för markföroreningar

Iterio, 2020 har på uppdrag av byggaktören genomfört en övergripande miljöteknisk utredning. Provtagning i två punkter varav ett grundvattenprov har gjorts inom planområdet. Uppmätta halter i jord har jämförts med Naturvårdsverkets riktlinjer för känslig markanvändning (KM), mindre känslig markanvändning (MKM) och mindre än ringa risk (MRR). Uppmätta halter i grundvatten har jämförts med SPI:s rekommendationer för nedlagda bensinstationer (SPI, 2010) avseende innrisk för fri fas och skydd av ytvatten. För uppmätta halter av PFAS jämfördes med SGIs preliminära riktvärde för PFAS11 (SGI, 2015).

Inga halter överskrider riktvärden för KM eller MKM i jord. Nivåer för MRR överskrider i flertalet punkter. Inga uppmätta halter av föroreningar i grundvattnet överskrider riktvärden från SPI och SGI. Baserat på resultaten från utförda undersökningar bedöms föroreningar i jord och grundvatten inte utgöra någon risk för miljö eller människors hälsa idag eller vid kommande markarbeten.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Planområdet ligger inom avrinningsområdet för vattenförekomsten Mälaren-Ulvsundasjön, vars ekologiska status är måttlig och vars kemiska status inte uppnår god enligt de senaste bedömningarna. Med aktuellt planförslag kommer takytorna öka och parkytorna minska. Det medför att föroreningsbelastningen i dagvattnet från området ökar. För att leva upp till icke-försämringskravet enligt miljö kvalitetsnormen (MKN) för vatten behövs därför reningsåtgärder.

En dagvattenutredning ska tas fram som visar hur dagvatten kan omhändertas för att bland annat bidra till att MKN för vatten ska kunna följas. Dagvatten kan exempelvis fördröjas och renas med hjälp av växtbäddar inom planområdet, för att säkerställa att detaljplanen inte leder till någon försämring av MKN för vatten.

Dagvatten och skyfallshantering

Exploateringen kommer leda till att mer mark än i nuläget hårdgörs. För att säkerställa att dagvatten kan fördröjas och omhändertas på ett lämpligt sätt kommer dagvattenutredningen att föreslå en dagvattenlösning som tillgodoser behovet.

Vid skyfall är det viktigt att säkerställa att planerad bebyggelse inte skadas på grund av stående vatten samt att planerad bebyggelse inte riskerar att ändra flödesvägar och öka risken för översvämning på känsliga platser utanför planområdet. Dagvattenutredningen ska därför belysa förutsättningarna att hantera vatten vid skyfall samt föreslå lämplig skyfallshantering så att skada på tillkommande och befintlig bebyggelse undviks.

Miljö kvalitetsnormer för luft

Halterna för kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM10) utomhus ligger i planområdet under de gränsvärden som MKN för luft anger (SLB-analys, 2020), och även under de preciserade riktvärdena för miljömålet Frisk luft. Planens genomförande bedöms inte påverka luftkvaliteten nämnvärt, då planen inte leder till slutna gaturum eller kraftigt ökad trafik. Den förhållandevis goda luftkvaliteten bedöms därmed kvarstå.

Strandskydd

Strandskyddet gäller inom 100 meter från strandlinjen. Planområdet ligger som närmast ca 120 meter från strandlinjen vid Karlbergssjön och Karlbergskanalen och berörs därmed inte av strandskyddet.

Grönstruktur

Det obrutna grönstråket vid vattnet längs Karlbergs slottspark och vidare längs Huvudsta strand nämns i översiktsplanen som ett värdefullt grönstråk. I planområdets närhet finns trädmiljöer med ekar som har mycket höga naturvärden. Ekarna är värd för vedlevande insekter knutna till ek. En bedömning av habitatnätverket och påverkan på habitatnätverket och spridningsmöjligheter vid en utbyggnad av Militärhögskolan har analyserats av Calluna, 2020. Bedömningen är att påverkan på fokusarternas spridningsmöjligheter kommer att bli mycket liten vid en utbyggnad med ny matsalsbyggnad som en del av det större utbyggnadsförslaget. Påverkan på spridningssamband och naturvärden analyseras vidare under planarbetet.

I anslutning till aktuellt planområde finns flera äldre, potentiellt värdefulla träd. En trädinventering ska göras för träd inom och i angränsning till aktuellt planområde. Inventeringen ska bedöma trädens värde och föreslå lämpligt skyddsavstånd och behov av övriga skyddsåtgärder.

Planförslaget är beläget i det öppna landskapsrummet, benämnt Pampas, med långsträckt vyer i nord-sydlig riktning som skapar kontrast mot mer slutna områden i väster (Dianas kulle), och öster (Slottsparken). Planförslaget behöver beakta den nya matsalsbyggnadens påverkan på landskapsbilden. Ny matsalsbyggnad ska placeras och utformas med omsorg till landskapsbilden. En översiktlig analys av landskapliga värden har genomförts av WSP, 2020. Fördjupad analys och förslag till placering och utformning med hänsyn till landskapsbilden bedöms kunna hanteras inom ramen för arbetet med detaljplanen i samråd mellan kommunens planavdelning, kommunekolog, kommunens stadsträdgårdsmästare samt byggaktörens arkitekt.

Förutsättningar för kollektivtrafikresande och stadsutveckling

Närmaste spårbundna kollektivtrafik är tunnelbanans gröna linje vid Stadshagen. Avståndet dit är ca 650 meter eller 10 minuters promenad.

Samlad bedömning

Planförslaget bedöms förenligt med gällande översiktsplan. Planen bedöms preliminärt inte heller innebära några övriga risker, för människors hälsa och säkerhet, som inte kan hanteras med lämpliga åtgärder. De miljöfrågor som aktualiseras av planförslaget bedöms vara kulturmiljö, påverkan på landskapsbild, dagvattenhantering, skyfallshantering, miljökvalitetsnormer för vatten och värdefulla naturmiljöer med fokus på värdefulla träd. Kommunen bedömer att miljöfrågorna kan hanteras inom fortsatt planarbete. Avseende kulturmiljö föreslås en fördjupad kulturmiljöanalys och konsekvensutredning tas fram. Förslagets påverkan på landskapsbildningen kan hanteras i samråd mellan kommunen och byggaktörens arkitekt. Dagvattenfrågor, skyfallshantering och frågor kopplade till miljökvalitetsnormer för vatten hanteras i en dagvattenutredning för detaljplanen. En trädinventering föreslås som underlag för att ta hänsyn till värdefulla träd. I övrigt ska påverkan på spridningssamband och naturvärden analyseras.

Förslag till åtgärder, anpassning och hänsyn till ovan nämnda miljöfrågor inarbetas i planförslaget. Med föreslaget upplägg för att hantera miljöfrågorna bedöms den negativa miljöpåverkan som planen kan ge upphov till sammantaget vara begränsad.

Miljö- och byggnadsförvaltningen bedömer i nuläget att planförslaget inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljöbedömning därför inte behöver göras för denna detaljplan. Beslut härom ska fattas av byggnadsnämnden i samband med beslut om plansamråd.

Alexander Fagerlund
Plan- och geodatachef